

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קו: קו.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה קסג

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

מאמר לפעמים מוכן הדיבור לצאת מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע¹

פתיחה

נראה שרבנו מדבר כאן על שש סוגי חולקים על הצדיק, שנפש הצדיק מתייסרת מדבורי הבוהו וחרופים שלהם. א- דבור קדוש של צדיק שחולק על הצדיק. ב- דבור של למדן החולק על הצדיק. ועוד ד' מינים שגורמים לצדיק ד' מיני יסורים, בחי' יסורי חולה, ויסורי הולכי מדבר, ויסורי אסור בבית האסורים, ויסורי יורדי הים.

שיחות

אמר: "בהודו" (תהלים קז) שאומרים בערב שבת במנחה, יכולין לשבר לבו מאד, ולפרש כל שיחתו שם, כי שם מדבר מענין צרות הנפש מאד, ומענין צעקה על כל דבר. והוא מובן לכל. ¹ (שיחות הר"ן סימן ר"ע)

לקוטי הלכות

או"ח ברכת הריח ד' אות מב - נמצא, שעל ידי הצדיק זוכין לארץ ישראל. ואז זוכין לאמונה שלמה להאמין בה' יתברך בשלמות. שה' יתברך חידש את העולם יש מאין ועתיד לחדש את עולמו. והוא יתברך משיג בעולם בכל עת בהשגחה פרטית וכנ"ל, אבל מי שפוגם בזה, דהינו שאינו משתדל להתקרב לצדיקי אמת. ואינו מתיגע לחפש ולבקש את הצדיק תמיד עד שימצאנו, על ידי זה פוגם באמונה ובארץ ישראל וכנ"ל. ועל כן עוברין עליו כל הצרות הנזכרות לעיל של כל הארבעה הנזכרים לעיל. שבהם כלולים כל הצרות רחמנא לצלן, כי עקר הצרה והסכנה של כל הארבעה הנזכרים לעיל. שהם הולכי מדבריות וחולים וכו'. עקר הוא צרות וסכנות הנפש שהיא רחוקה מאביה שבשמים. שעליו נאמרו כל הדברים הנאמרים במזמור הנ"ל. כמובן לכל משביל. וכבר מובא מזה בספרים. וכמובא מזה בדברי רבנו זכרוננו לברכה (בסימן קסג) שכל אלו הארבעה הנ"ל מרמזין על צרות הנפש שהיא תועה במדבר בשימוץ דרך. כל זמן שאינה זוכה להתקרב להצדיק האמת ולילף בדרכיו. והיא כמו חבושה בבית האסורים. שהיא חבושה בגולה בין מאסר התאוות והמדות רעות והיא חולה חולת הנפש בבחינת פי חולת אהבה אני. והיא כמו יורד בים בעמק מצולת הים ועולה שמים ויורדת תהומות, כמו שכתוב, טבעתי בין מצולה ואין מעמד. באתי במעמקי מים ושבילת וכו' וכמובא מזה בסימן הנ"ל: נמצא שכל אלו הארבעה הם בחינת צרות הנפש. ובאמת הכל אחד, כי גם כל היסורין והסכנות והצרות העוברין על האדם בגשמיות חס ושלום, כלם הם בחינת צרות הנפש. כי אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון. ועקר היסורים הם העוונות, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה בתורה כי מרחמים ינהיגם (תורה ו' תניא). שעקר היסורין של כל היסורים שבעולם הם העוונות דיקא רחמנא לצלן, עין שם. וכל היסורים והצרות והסכנות בגוף ונפש שכלם כלולים בארבעה הנ"ל. כלם נמשכין מחמת הרחוק מהצדיק.

וזה בחינת ארבעה הנ"ל שהם בחינת ארבע מלכיות. שבהם כלולים כל הגלילות שכוללים כל הצרות רחמנא לצלן. ועל כן גלות מצרים ושומרון על כל הארבע גלילות ארבע מלכיות כי כלם נקראים גלות מצרים, על שם שהם מצרים לישראל, כמו שאמרו במדרש ומובא בדברי רבנו זכרוננו לברכה. על כן גלות מצרים היה כלול מכל הארבעה הנ"ל, כי בשיצאנו ממצרים זכינו לכל הנסים והנפלאות הנאמרים במזמור הנ"ל שפנדבר מארבעה צריכין להודות הנ"ל, כי במצרים היינו בגלות ובשביה ובמאסר. שזהו בחינת יוצא מבית האסורים. וה' יתברך הביא עשר מפות על המצרים ואותנו הציל מהם. וזה בחינת חולה שנתרפא ונצל מהחולאת, כמו שכתוב, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה וכו'. ובתיב, והסיר ה' ממך כל חלי וכל מדוי מצרים וכו' אשר ידעת לא ישימם בך וכו'. וגם עברנו בים. וה' יתברך קרע לנו את הים. אחר כך הלכנו במדבר וה' יתברך העבירנו בשלום בנסים ונפלאות גדולות. וזה בחינת הולכי מדבריות ויורדי הים הנזכרים לעיל. נמצא, שכל הארבעה הנ"ל שצריכין להודות. זה בחינת יציאת מצרים וכלל כל הגלילות

— י"ט ע"ד כו תמוז תשפ"ד

³ לכאורה כיון ששייכת לתורה סב אולי נאמרה עימה. אבל מזה שבלק"ה ברכת הריח א' ג' אמר שתורה סב שייך לה ענין ד' שצריכין להודות, משמע קצת שהמבואר כאן בתורה קסג לא נאמר בשעת אמירת תורה סב בציבור כמו שאר ההשמטות ששם, אלא מאוחר יותר וכדיבור בפני עצמו. מאידך אולי להפך צ"ל שתורה קסג נאמרה תחילה ועל כן לא ברור כל כך ענין דבור שהוא בחי' שרה שהוא בחי' עת אשר שלט האדם באדם, שזה רק אחרי התענית אחרי שנלקטו ניצוצי הדבור ואזי הוא בעצמו מלקט ניצוצי הקדושה. ונראה שאם היה יודע כבר את תורה סב אבל מבאר יותר בתורה קסג. אבל אינו מוכרח.

¹ לק"ה נדרים ג' אות כז - כי עקר התשובה היא צעקה וצעקה לה' יתברך, כמו שכתוב, פני ה' בעושי רע וכו' צעקו וה' שמע. ואיתא בספרים הפרושי בפשוטו שבאשר האלו העושי רע צועקין לה' יתברך אזי ה' שמע ומכל צרותם הצילים. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, יפה צעקה לאדם בין קדם גור דין בין לאחר גור דין. וכן מבאר במקומות אין מספר עצם מעלת הצעקה לה' יתברך תמיד אפלו אם הוא כמו שהוא. וכמובא ביותר במזמור הודו שאומרים בערב שבת, תעו במדבר וכו' ויצעקו וכו'. ישבי חשף וצלמות אסירי עני וברזל וכו' ויצעקו וכו'. אולים מדרך פשעם וכו' ויצעקו וכו' יורדי הים וכו' ועלו שמים ירדו תהומות וכו' ויצעקו וכו'. כי כל המזמור הזה מדבר מכל הירידות ועליות העוברים על הרוצים להתקרב לה' יתברך פיזעו וכמובא מזה בדברינו במקום אחר. וכלליות העצה על כל מיני בלבולים ומניעות והסתות וכו' על הכל ויצעקו אל ה' בצר להם ומצקותיהם יצילים. כי בשיצאנו צועק לה' יתברך על גדל רחוקו מפניו אזי הוא ממשיך על עצמו בחינת קדשת יום הכפורים שהוא בחינת תשובה שאז המלכות נזתת מקולות וצעקות ואזי המלכות למעלה מועיר אנפין וכו' כנ"ל, הינו שהמלכות, שהוא בחינת אמונה כללית נשמות ישראל, הוא עולה על ידי הצעקה למעלה מועיר אנפין שהוא בחינת התורה, כי הוא עולה עד אמת עלאה שהוא שרש התורה ושם נתהפף הכל לטובה.

מכל הגליות של הארבע מלכיות שכלם מכנים בשם גלות מצרים כנ"ל. ועקר כל הגליות הוא הרחוק מארץ ישראל שזה עקר הגלות, כמו שכתוב, ויגל ישראל מעל אדמתו. וכמו שאנו אומרים ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו וכו'. ועל זה אנו מבקשים תמיד שיחזיר אותנו ה' לתברך לארץ ישראל. כמו שאומרים בכל יום, ותולכנו מהרה קוממיות לארצנו וכו'. זה רצון שתעלנו בשמחה לארצנו וכיוצא בזה תקון חצות ושארי תפלות רבות שאנו מבקשים לה' ותברך על אריכת הגלות שישבינו לארצנו בקרוב. ועי"ש עוד אריכות בעניין יסורי הנפש שכיון שלא מחפשת את הצדיק נעה ונדה ועסוקה תמיד לרדוף אחר הפרנסה תאוות והבלי עוה"ז. הכל הוא מחמת הפגם שפגמו שלא זכו לחפש את הצדיקי אמת שעל ידם זוכין לארץ ישראל ולאמונה ולהשגחה ונפלאות. שאז אין צריכין יגיעה וטרדא כלל אחר הפרנסה. כי דרשי ה' לא יחסרו כל טוב.

או"ח הודאה ו' אות ה' – על ידי שלא נתתקן כראוי בחינת המסדר והמישב את המוחין שהוא בחינת הפריסה המעכב את המוחין בשעת רדיפתו להשיג. ואזי אי אפשר להגיע למחוז חפצם להשיג מה שצריכין להשיג. כי המוחין מתבלבלין כשבור מחמת רבוי אור, ואזי הם בבחינת יעלו שמים ירדו תהומות וכו', כי העליה היא שלא פסדו ועל ידי זה נשלף למטה עד התהומות וכו', כמו שמבאר בדברי זכרוננו לברכה במקום אחר על זה הפסוק (בסימן קסג).

או"ח ברכת הריח א' אות ג' – כי אלו הארבעה דברים ישנם בכל אדם כשנכנס לעבודת ה', כי מתחלה הוא תועה במדבר ואינו יודע שום דבר וישוה וישוה מקום ישוב וישוה עצה. ועל ידי הצעקה אל ה' כי הדבור בגלות ואינו יכול לדבר כי אם לצעק על ידי זה עולה מגלות זה ואזי צריך להודות לה' כדי לעלות אל מדרגה שניה כנ"ל. ואחר כך כשיודע קצת דרך הישר אזי יש לו מניעות גדולות רבות והוא אסור ומסגר בכבלי ברזל ואין מניחין אותו לילך בדרך הישר. ואחר כך עולה גם מזה ונשבר דלתות נחשת שהם המונעים. ואחר כך כשיצא גם מזה אזי נחלש מאד, כי מחמת שהלך בחשך זמן רב על ידי זה נחלש כח הנפש עד שאין לה כח לקבל ולעשות מה שצריכין ואינה מרגשת טעם בהעבודה בחינת כל אכל תתעב נפשם. ואחר כך כשיצא גם מזה והולך בדרך הישר אזי גם שם יש בלבולים רבים מאד ומעלין ומורידין אותו. יעלו שמים וכו'. ואחר כך זוכה לשבר הכל וזוכה לילך לבטח בדרך האמת. ובכל פעם שעולה ממדרגה למדרגה צריך להודות כנ"ל. וגם לפי פרוש הפשוט של ארבעה צריכין להודות הוא גם כן משעם זה, כי יודע כשאדם יוצא מצרה ונצל. כמו כן נצל הנפש ברוחניות מגלות הנפש וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, אין עושין נס לאדם אלא אם כן מוחלין לו כל עוונותיו. ועל כן כשיצא נגאל מאיזה צרה בודאי יוצא ממדרגה למדרגה ועל כן צריך להודות לה' כנ"ל. ועל שם זה נקרא נס לשון הרמה ונשיאות כמו ארים נסי כי על ידי הנס נתרומם ממדרגה למדרגה כנ"ל. ועל כן בערב שבת שיוצאין ממדרגה למדרגה אומרים מזמור הודו הנ"ל כנ"ל. וזה שמרמזו בדברי רבנו שעל ידי בחינת ארבעה צריכין להודות היא ברור המאכלים, עין במאמר ויסב אלקים (סימן סב) כי שמעתי מפיו הקדוש שמה שמבאר שם מענין העלאת הדבור בחינת "ישלח דברו" שעל ידי זה נעשה ברור המאכלים ששם נכלל כל הארבעה שצריכין להודות, עין שם היטב:

קושיות

- א. יש סורר בעיר ויש סורר במדינה ויש סורר בעולם ויש סורר בביתו – צ"ע לפי הסדר הזה נראה שבביתו הוא יותר מכל העולם. האם רומז שיותר קל להיות סורר על כל העולם מלהיות סורר בביתו?
- ב. מזה התכוון רבנו בחיי מוהר"ן תקפט שאמר לתלמיד שפירש שדבור שאינו יצא מהפה הכוונה אינו יוצא מהלב אלא מהעורף, האם אתה יודע מה הוא לב ומה הוא עורף? קשה לדייק משיחות כי לא ברור מה דברו לפני כן ובאיזה ניגון נאמרו הדברים. אבל אולי היה משמע שמדברי התלמיד שאפשר לשמוע כיצד דיבור יוצא מהעורף.
- ג. בתורה סב אות ה' מבואר שהקליפות יונקות רק מדיבור שאינו זך כל כך, א"כ איך יתכן ששרה שהיא דבור קדוש, הסט"א יבלע אותה? אולי הכוונה לצדיק שחולק על צדיק רק כדי להסיר ממנו קטרוג, על כן הוא באמת דבור קדוש מצד הכוונה אבל מלוש בדבורם שנדמה לסט"א שיש להם אחיזה בו כדוגמת שרה שנלקחה לפרעה כיון שאמרה על אברהם אחי הוא.
- ד. צ"ע איך יכול להיות שיש דבור שהוא מדרגה שממה וציה, הרי אם הסט"א בלעה אותו, בודאי היה בו איזה ניצוץ, כי הסט"א בולעת רק היכן שיש ניצוץ קדוש שמזה חיותה. ונראה שהכוונה לעם הארץ שחולק על הצדיק כי שמע על הצדיק דברי עתק ובוז, ומאמין וחוזר עליהם. וכיון שהוא עם הארץ מתחילתו הוא שקוע בתאוות אכילה ופגם האמת ופגם הדבור ולא שנפל לשם.
- ה. צ"ע כיון שהג' שרי פרעה הם תאוות אכילה ושתייה הרי שמקבלים חיות מתאוות אכילה, ומדוע תאבים לחטוף גם דבור של יהודי, מה נוסף להם עי"ז. מבואר שעיקר כוונתם הוא לדיבור כי בזה מפילים את האדם מתפילה, עד שמפילים אותו גם לדבר על הצדיק. אלא שתחילת ההתגברות על האדם היא בתאוות אכילה שעל ידה נופל מהאמת ואזי נפגם הדבור ואזי הוא נחטף אל העורף בחיי פרעה מוחין דקטנות, ואזי נפגם הדבור עוד יותר עד שנופל לדבור רע ממש.
- ו. בסוף התורה מספר מוהרנ"ת שרבנו אמר לו שלא כתב תורה זו יפה, ואמר לו שרמוז בה הד' שצריכים להודות. וצ"ע מה חידש לו בזה הרי גם לפני כן מבואר שיש ד' ייסורים שהם בחיי ד' שצריכים להודות? צ"ע אולי כי ממוהרנ"ת משמע שהם ייסורי הצדיק שמדברים עליו, ורבנו רצה יותר להדגיש שבכל הייסורים של נפש ישראל כלול כל הד' מיני ייסורים. אלא שא"כ קשה מה הקשר לרישא שיש אדם שנעשה מכולו וממנו דיבור, ואולי התכוון שהמדברים על הצדיק הם רק דוגמא ולא שזה עיקר המכוון כאן. ואולי עיקר כוונתו היא להשלים את החסר בתורה סב, וכמו שמבואר בלק"ה ברכת הריח א' ג' שבתחילת אות ה' בתורה סב רמז לד' שצריכים להודות, אע"פ ששם זה לא מבואר כלל אלא רק הביא פסוק הרומז לזה, ואולי כאן התכוון להרחיב את העניין ובאמת כל התורה הווי שייכת לשם. אבל זה קשה כי א"כ מדוע הדפיס זאת כתורה לעצמה ולא כשהשמה בתורה סב? ויותר נ"ל להפך שתחילה אמר תורה סג לענין המחלוקת שעליו, ולא ביאר היטב את ענין תיקון הדבור וא"כ אמר תורה סב בה מבואר העניין היטב.

ז. בסוף התורה כתב 'ועיין עניין זה בתורה סב', וצ"ע כי 'עניין זה' שסיים בו כאן, הוא שד' שצריכים להודות הם ייסורי הנפש של ישראל הנרדפים, וזה לא מבואר בתורה סב אלא ברמז דק כמבואר בלק"ה הנ"ל ושיש"ק ח"א כה.

הקדמה

בברכות נד: וכן נפסק בש"ע או"ח סימן ריט א' ארבעה צריכים להודות. יורדי היים כשעלו ממנה, והולכי מדברות כשיגיעו לישוב, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים (על עיסקי נפשות – באה"ט שם) ויצא. וסימנה: וכל החיים יודוך סלה. "חולה" יסורים "ים" מדבר. והם רמוזים בתהלים פרק קז. דהיינו ארבע סוגי יסורים וצרות שאדם שניצל מהם צריך לברך הגומל וכשכבית המקדש היה קיים היה מביא קרבן תודה¹ עם ארבעים לחמים למנחה.

בכמה מקומות² חוזר רבנו שארבע מיני צרות אלה הם צרות שעוברות על נפש יהודי בכל זמן. ובלק"ה ברכת הריח ד' מבאר מוהרנ"ת שייסורי הנפש המתוארים בתורה שלנו הם יסורי נפש של מי שלא זכה להתקרב לצדיק, ומבאר שגלות מצרים היתה כלולה מכולן. וידוע שתיקנו לומר מזמור זה במנחה של ע"ש ואמר רבנו שאפשר שם לפרש שיחתו כי רומז לכל צרות הנפש של יהודי, ושע"י צעקה ניצל מהן. ובלק"ה ברכת הריח א' ג' מבאר שהם היסורים שעוברים על כל מי שנכנס בעבודת ה'.

כאן מדבר רבנו על ייסורי הנפש שיש לצדיק מהמחלוקת שיש עליו, שכולם מבזים ומחרפים אותו ושופכים את דמו. ומבאר שיש הבדל אם מבזים אותו בני תורה או עמי ארצות. ואע"פ שכשלמדן מבזה הייסורים גדולים יותר³, הצדיק שמח בזה יותר, כי כל כוונת הצדיק היא לתקן ולהעלות ניצוצות שנפלו ונשבו בקליפה, ועל כן שמח יותר כשלמדן מבזה אותו (ונראה כוונתו למבואר בתורה יב' שמכוון משמים שדווקא למדן יבזה את

¹ רש"י (ויקרא ז' יב) אם על תודה יקריבנו – אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי היים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות שכתוב בהן (תהלים קז) יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו ובחי תודה אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו. שלמי תודה הן וטעונות לחם האמור בענין ואינן נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן:

² שיחות הר"ן סימן רע ובלק"ה בכמה מקומות

³ ואפשר לדחות, עיין בבא קמא פ"ח מ"א הכל לפי המבייש והמתבייש. ועי"ש תפארת ישראל מחלוקת בזה. איזו בושה גדולה יותר אם ממבייש חשוב או מבייש קל.

1 תורה יב אות וא מה שאנו רואים, שעל פי הרב הלומדים חולקים על הצדיקים, ודוברים על הצדיק עתק בגאון ובוז, והו מכון גדול מאת השם יתברך. פי יש בחינת יעקב ולבן; יעקב הוא הצדיק המחדש חדושי דאורייתא ולומד תורתו לשמה, וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד, כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה: 'למחר לקבל שכרם' (ערובין כב.). ועל שם ששכרו לבסוף, על שם זה נקרא יעקב לשון יעקב וסוף, שכרו לבסוף. ולבן הוא תלמיד חכם, ש"ד יהודי (א), שתורתו להתייחר ולקנטר, ותלמיד חכם כזה, נבלה טובה הימנו (ויקרא רבה א, טו עין מתנות כהונה): **וזה ידוע**, שאינו נקרא תלמיד חכם אלא על ידי תורה שבעל פה, כי זה שיודע ללמד חמש אינו נקרא תלמיד חכם, אלא זה שהוא בקי בגמרא ופוסקים. וכשלומד בלא דעת, נקרא לבן, על שם ערמימיות שנכנס בו, ושואג ורודף את הצדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, כי שכנינתא בין תרין צדיקיא יתבא, כמו שכתוב בזהר (ויצא כנגד; ויחי רמה): צדיקים ירשו ארץ צדיקים תרי משמע: ושני צדיקים אלו הם: זה הצדיק שחדש זאת התורה שבעל פה, זה צדיק עליון; וצדיק התחתון, זה שלומד החדושי; ותורה שבעל פה הינו שכנינתא, כמו שכתוב (בפתח אליהו): 'מלכות פה, ותורה שבעל פה קרינו לה'. וכשהשכינה הנקרא תורה שבעל פה באה בתוך תלמיד חכם שד יהודי, זה נקרא גלות השכינה, ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו': **וכשהאדם לומד בקדשה ובטהרה איזה דין ופסק, שחדש איזה תנא או צדיק אחר**, על ידי זה נעשה בחינת נשיקין (ב). ונשיקין זה בחינת התדבקות רוחא ברוחא; כי הפסק הזה הוא דבורו של התנא, ודבור הוא החיות, כמו שכתוב (בראשית ב): 'לנפש חיה', ותרגמו: 'לרוח ממללא'. ורוח ממללא, הינו הנפש חיה, היא באה מתורה שבעל פה, כמו שכתוב (שם א): 'תוצא הארץ נפש חיה'. נמצא, בשעה שמחדש התנא איזה חדוש ומדבר זה החדוש, זה הדבור בעצמו היא בחינת התורה שבעל פה שחדש, כי משם מוצאה, כמו שכתוב: 'תוצא הארץ נפש חיה'. נמצא, עכשו כשלומד את החדוש הזה, וכשמכניסין הלמוד והחדוש בתוך פה, נמצא שמדבקין רוח הצדיק שחדש זה החדוש עם רוח ממללא, הינו עם הדבור הלומד זה החדוש עכשו. וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא נקרא נשיקין (ג). נמצא, כשלומדן איזה הלכה שחדשו התנאים, על ידי זה נתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה פאלו נושק את עצמו עם התנא: **אבל תלמיד חכם שד יהודי**, כשלומד גמרא או פסק דין, עליו כתוב (משלי כ"ז): 'נעתרות נשיקות שונא', כי התנא אינו יכול לסבל רוחו של תלמיד חכם שד יהודאי, כי מי יכול לסבל לנשק את עצמו עם נבלה, כל שכן שנבלה טובה הימנו: **ואפלו צדיקים שפבר הלכו לעולמם**, וכשאנו לומדין תורתיהן, על ידי זה נתדבק רוחם ברוחנו, כמו שאמרנו חכמינו, זכרונם לברכה (יבמות צז): 'שפתותיהם דובבות בקבר', וזה על ידי בחינת נשיקה:

עוד שם אות ודו ידע, שזה מכון מאת השם יתברך, שהקדוש ברוך הוא מפיל איזה צדיק גדול בפיו של הלמדן; הינו הלמדן דובר רעות על הצדיק, כדי שהצדיק יקח התורה שבעל פה, הינו השכינה, מהגלות שבפה הלמדן, ומעלה אותה לשרשה ממדרגה למדרגה: מתחלה לבחינת חבוק, ואחר כך לבחינת נשוק, ואחר כך לבחינת זויג. כמו שכתוב (שיר השירים ב): "אני חבצלת השרון" בתחלה היא ירקח חבצלת (עין בזהר ויחי רכא. אמר קז.), כמו שאמרנו (מגלה יג): "אסתר ירקחת היתה". וזה בחינת חבוק "וימינו תחבקני" (ח). פי השמחה בא מהלב, כמו שכתוב (תהלים ד): 'נתתה שמחה בלבבי', והלב הוא בינה (ט), שישם יין המשמה, שהוא עלמא סתימא, בחינת (שם קד): "ויין ישמח בלבבי". והצדיק שנופל לתוך פה הלמדן, שהלמדן דובר עליו עתק, והוא מבין שאלו הדברים שהלמדן דובר עליו הם צרופים מאותיות שבתורה שבעל פה, ומבין מאיזה הלכות נעשו הדבורים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה, כמו שאמרנו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת פח): 'הגעלבים וכו', שמחים בייסורים ועושים מאהבה. ואהבה, שהצדיק מקבל את החיפה באהבה, זה בחינת חבוק, "וימינו תחבקני"; ועל ידי השמחה ששמח בייסורין (הוא) מעלה לבחינת "אני חבצלת השרון", לבחינת לב, כמו שכתוב: 'נתתה שמחה בלבבי', ואז הוא בבחינת (תהלים ע"ג): "צור לבבי", שבבחינת תורה שבעל פה הנקראת צור, כמובא בתקוניים (תקון כ"א מג): 'אלמלא לא הבה משה רבנו, עליו השלום, את הצור, לא היו צריכין לטרוח כל כך בתורה שבעל פה':

הצדיק, כי למדן כזה הוא ת"ח שד יהודי שהתורה אצלו בגלות, והתנא שחידש אותה סובל כשלמדן כזה לומד את חידושי, ועל ידי שהוא מבזה את הצדיק התחתון, הצדיק יודע איזה הלכות נהפכו אצל הלמדן לחרופים, והוא מהפך אותם בחזרה לתורה ומעלה אותה למעלה ונעשה ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה). נמצא שהלמדן שמבזה את הצדיק הוא כמו מקיא את התורה שבלע, והיתה אצלו בגלות, ואזי יש לה עליה.

אבל כשהמבזה אותו הוא עם הארץ, יסוריו גדולים יותר לא בגלל הבושה אלא כי דבוריו הם לא תורה שנתהפכו צרופיה, אלא הם מדבר ושממה כמעט בלי שום ניצוץ קדוש, על כן חרופים כאלה הם ייסורים הרבה יותר גדולים לצדיק. ועובר עליו כל הד' צרות הגדולות שחז"ל תיקנו למי שניצל מהם להביא קרבן תודה, ולברך הגומל. דהיינו הייסורים של חולים, ואסירים, ויורדי הים, והולכי מדבריות.

קשה לדייק בדברי רבנו שכנראה לא נכתבו כראוי כמבואר בפנים אבל מה שנראה מהכתוב, שייסורי הנפש של הצדיק כשלמדן מבזה אותו היא צרה לעצמה, כיון שיש בה הרבה טוב. ובוודאי כל צרה כלול בה כל הד' צרות אבל נראה כוונת רבנו כאן שיש עוד ד' צרות הנפש מד' סוגי בני אדם שהם בעלי בתים חלקם בני תורה קצת ויש בהם בורים ועמי ארצות ממש. דהיינו שיש מחרפים שהחרופים שלהם גורמים לצדיק כמו ייסורי החולה ויש שגורמים לצדיק כמו ייסורי האסור בבית האסורים ויש שגורמים לו להרגיש כיורדי הים. ויש שגורמים לו ייסורים של הולכי מדבריות.

כי מדבר הוא שממה וציה ממש, שם כמעט אין שום ניצוץ קדוש, הם עמי הארץ מגושמים מאד.

אבל יורדי הים (רמז לים החכמה), אולי רמז שיש בו ניצוץ חכמה, אבל אינן בקיאים ברצוא ושוב על כן יש להם עליות גדולות ונפילות גדולות יעלו שמים וירדו תהומות. רמז לבני אדם שיש בהם קצת תורה אבל עם הרבה בלבולים.

וחולה אולי הוא מי שנאבד ממנו החכמה כמבואר באריז"ל (עה"פ ה' יסעדנו על ערש דוי) אולי רומז לבני תורה ששכחו לימודם, וכשהצדיק נופל בפיהם עובר עליו ייסורי חולה, קדחת חום וקור בח' נפשם בעצמם תתעטף.

ואסיר אולי רמז למי שיש לו חכמה קצת אבל אסור באזיקים ולא יודע לגלות אותה, וכשהצדיק נופל בפיו מתייטר מאד שבקושי רב מוציא את הניצוצות כי הם אסורים חזק בקליפה, והצדיק מרגיש כמו קשור ואסור באזיקים.

ועיין בסוף התורה שכתב שהנפש סובלת: עינויים, יסורים, טלטולים, וצרות. ואולי ד' לשונות אלה רומזים לד' הנ"ל. עינויים – אסיר. יסורים – חולה. טלטולים – יורדי הים. וצרות – הולכי המדבר.

יסוד העניין הוא באריז"ל

יסוד זה שהסט"א תאוות אכילה יושבת בגרון ובעורף ובולעת דבורים קדושים מביא רבנו מכתבי האריז"ל בליקוטי תורה להאריז"ל לך לך שיש בחי' פרעה (בחי' מוחין דקטנות) היושב בעורף, ויש קליפות הנקראים ג' שרי פרעה קנה ושט וורידין (תאוות אכילה) בגרון, סמוך לדיבור היוצא מהקנה, והקליפות הנ"ל יונקים מהדיבור וכמבואר בתורה סב אות ה'.

ויש דיבור קדוש שבכוונה נותנים להם לקחתו לפרעה, שיבלע אותו ויהיה מוכרח להקיא עם כל הניצוצות שכבר בלע מקודם. והוא דבור המכונה שרה שהיא קודש גמור, ורק נדמה לסט"א שיש לו אחיזה בה וכמבואר במעשה מאברהם ושרה שירדו למצרים שרק ע"י ששקרו ואמרו שהיא אחותו ולא אשתו ע"י הללו אותה לפרעה. הכי נמי יש דבורים שהצדיק מדבר אבל בלשון שנדמה לסט"א שהיא פגומה ואזי הסט"א בולע אותו והיא נתקעת בגרונו והוא מוכרח להקיא אותה עם כל הניצוצות קדושים שבלע מדבורים שבאמת לא לשם שמים לפני כן. וצ"ע אולי זה נעשה כשהחולקים הם צדיקים וחולקים רק כדי להסתיר את הצדיק.

עד כאן ההקדמה

.....נמצא, כשהצדיק משפיל בחכמתו ויודע מאיזה צרופין של תורה שבעל פה נעשה אלו הצרופין שהלמדן דובר עליו, והצדיק לומד אלו הצרופין ועושה מהם צרופ הלכה שהיה מקדם שנתקלקל בשיש לו זאת החכמה, אזי על ידי החכמה הזאת השכינה היא מבחינת (שיר השירים ב): "שושנת העמקים", מבחינת נשיקין, בחינת "שפתותיו שושנים", בחינת אתדבקות ריחא ברוחא, ואז מתעורר זיוגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקיא יתבא, בין צדיק עליון, שהוא התנא שחדש זאת התורה ועכשו משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלומד להתורה ומעלה להשכינה מין נוקבין כדי שתתדבק. וזה (שיר השירים ה): "שפתותיו שושנים", על ידי בחינת נשיקין, נטפות מור עבר לשון מעבר לעבר, הינו שנטף להשכינה ריח טוב משני עברים, מצדיק עליון ומצדיק תחתון, וזה (שם ז): 'הידדאים נתנו ריח, ששני דודים, הינו שני הצדיקים, נתנו ריח:

תורה קסג [יז]

לפעמים מונח הדיבור ומוכן לצאת, דהיינו שכבר עבר את המחשבה והקול עולה בקנה ונחתך בה' מוצאות הפה ומוכן לצאת בדיבור, אבל כיון שהאדם פגם באמת ויש לו פניות, על כן יש לסט"א האורבת לו שם בגרון, אחיזה בו, ואינו יוצא דרך הפה (כי נחטף ע"י פרעה וג' שריו, על כן) אינו יוצא כ"א-כי אם דרך העורף, ^ט(וממש אפשר לשמוע כמה פעמים שהדיבור אינו יוצא דרך הפה רק דרך העורף [יז/יא]) צ"ע נ"ל כוונת רבנו שאפשר לשמוע שהאדם מדבר דברי תורה, ואינו מדבר אמת לפני ה', (ראה תורה קיב/יב) אלא עם פניות ומחשבות זרות, וכאילו מפנה עורף להקב"ה בדיבורו/י, ונמצא שהוא כמו מדבר מהעורף ולא פנים אל פנים/י^ט.

ומבאר רבנו מדוע הדבור יוצא מהעורף, כי יש במיצר הגרון שהוא בחי' ארץ מצרים שלש קליפות, (קנה ושט וורידים, שמקבלים כח מתאוות אכילה ושתייה כפי שיתבאר)

והקליפות הם בחי' שרי פרעה, רוצים תמיד לתפוס הדיבור של יהודי לעצמם, בפרט דיבור הקדוש דברי תורה מאדם גדול, תלמיד חכם, שגם יש לו השפעה על הרבה תלמידים/י.

כי אצלם כל הדיבורים של יהודי יפים ונאים וחשובים, ורוצים לתפוס, מכ"ש-מכל שכן כשהדיבור נאה באמת, דבור של למדן תלמיד חכם.

ונראה לבאר כי דבור קדוש בתכלית, בלא שום תערובת כמבואר בתורה קצב/י^ט. דהיינו שמדבר אמת לפני ה' ית' (כמבואר בתורה קיב), בו אין להם אחיזה כלל/י^ט. אבל כשהדיבור אינו זך בתכלית (כמבואר בתורה סב/י^ט), אזי הם חוטפים אותו, ממש כשהוא כבר מונח לצאת הם (דהיינו ג' שרי פרעה) חוטפים אותו לבחי' עורף, לבחי' שכאילו מדבר מהעורף ולא פנים. (ועי"ז הסט"א דהיינו השקר, מתגבר בו ומתרחק מהאמת/י^ט) עד שנופל לדבר דבורי עתק ובוז על הצדיקים. והוא אינו יודע מכל זה כלל, ונדמה לו שהוא צדיק.

והטעם שהקליפות רוצים לתפוס כל דבור של יהודי כי המצריים שהיו כולם שחורים, דהיינו שהדיבור שלהם הוא רע להדיא, ואין להם חיות אלא מניצוץ קדוש שבדבור של יהודי שחוטפים. על כן גם אלו לא

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

² הנהיה זו כבר נמצאת גם בדפוס

³ צ"ע עיין חיי מוהר"ן סימן תקפ"ט.

⁴ עיין חיי מוהר"ן - אות תקפ"ט (קמו) פעם אחת דבר אָחַד מאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֹנוּ עִם רַבְּנוּ וְכַרוֹנוּ לְבָרְכָהּ מֵעֵינַי שֵׁשׁ לְפַעְמִים שְׁמַרְגִּישִׁין בְּעֶצְמָן שְׂיוֹצֵא הַדְּבוּר מִן הָעֶרְף וְלֹא מִן הַלֵּב (וּבְעֵינַי זֶה מְבַאֵר בְּדַבְּרָיו וְכַרוֹנוּ לְבָרְכָהּ). הַשֵּׁיב לֹא רַבְּנוּ וְכַרוֹנוּ לְבָרְכָהּ, אֲתָהּ יוֹדֵעַ מַה הוּא לֵב וּמָה הוּא עֶרְף (דִּי וַיִּסְט וְעֵלִיקֵעַס עַס אִיז הָאֶרֶץ אֲדַעַר אִין אֲקִין): עב"ל.

⁵ מבואר שאותו תלמיד למד שמה שרבנו אומר בתורה שהדבור אינו יוצא מהפה, הכוונה שלא יוצא מהלב. דהיינו שאדם מדבר בבחי' בשפתיו כבודי ולבם רחוק ממני, דהיינו דיבור שאינו לפני ה'. וצ"ע מה התכוון רבנו לומר לז' הרי לכאורה זה דבר שאפשר להרגיש.

⁶ עיין תורה קיב - והמשפיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיוֹכַח פֶּעַם אֶחָד כֹּל יְמֵי חַיָּיו, לְדַבֵּר דְּבוּר אֶחָד שֶׁל אֱמֶת לִפְנֵי ה' כְּרֵאִי. וְיֵשׁ בְּזֶה כְּמָה מְדַרְגּוֹת, וְיִמֵּי שְׂוֹכָה לְבַחֲיוֹת אֱמֶת הָאֱמִתִּי, אֲזִי ה' אֹר לֹ, וְאִיז הוּא מְאִיר בְּעֶצְמוֹ, כִּי נִתְלַבֵּשׁ בּוֹ אֹר ה'.

⁷ ראה תורה קח - הנה ידוע כי עולה באה על הרהור הלב, כמו שכתוב (יחזקאל כ): "העולה על רוחכם" (מדַרְשׁ רַבָּה וַיִּקְרָא פְרָשָׁה ז). הֵינּוּ שְׂעוּלָה בְּאֵה עַל הָרְהוּרֵי הַלֵּב, שֶׁשֶּׁם מִשְׁכַּן הָרוּחַ. וְאִין הַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ מְצַרֵּף מִחֻשְׁבָּה לְמַעֲשֵׂה, בַּר מְהַרְהוּרֵי עֲבוּ"ם (קדושים מ). וְהָרְהוּר עֲבוּ"ם שֶׁיָּאֲצֵל כֹּל אָדָם, הֵינּוּ מַה שֶּׁמִּתְחִיל לְהַתְּפַלֵּל בְּדַבְּקוֹת, אוֹ מִתְבוּדָד אֶת עֲצָמוֹ, וּבְאֲמִצָּה הַתְּפִלָּה אוֹ הַתְּבוּדָדוֹת נוֹפֵל מִמְדַרְגָּתוֹ, זֶהוּ בַחֲיוֹת הָרְהוּרֵי עֲבוּ"ם. כִּי כֹל הַנְּפִילוֹת בְּאִין מִחֻמַּת קְלָקוּל הָאֱמוּנָה. וְכִשְׁנִתְקַלְקַל הָאֱמוּנָה, נִמְצָא מִחְזִיר פְּנִי מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (יְשַׁעְיָה א): "נִזְוָרוֹ אַחֹר", וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַּךְ גַּם בֵּן מִסְתִּיר פְּנֵיו מִמֶּנּוּ, נִמְצָא הוּא אַחֹר בְּאַחֹר:

⁸ כך נראה לכאורה לומר. אבל עיין לעיל מה שרבנו אמר לתלמיד (בחי' מוהר"ן תקפ"ט) שפירש שלא יוצא מהלב אלא מהעורף. ורבנו שאל אותו אתה יודע מה הוא לב ומה הוא עורף?

⁹ דהיינו למדן שיש לו תלמידים ויש לו ממשלה על רבים, שע"י שיפילו אותו לדבר על הצדיק זה ישפיע על רבים, את הדבור שלו רוצים הקליפות ביותר לתפוס.

¹⁰ תורה קצב - דע שדבור אמת שיוצא מפי הצדיק האמת אפלו במלי דעלמא, הוא יקר מדברי תורה של צדיק אחר, כי בהדברי תורה של האחר יכול להיות שם תערובות הרבה, אבל זה הדבור היוצא מפי הצדיק האמת הוא רק אמת לבד, וכיון שהוא רק אמת ואין בו שום תערובות אין יקר ממנו.

¹¹ כמבואר בתורה סב אות ה' - כי עקר יניקת הקלפות, אינו אלא מאחורי הקדשה. כי מפני הקדשה אי אפשר להם לינק, מחמת בהירות אור.

¹² כמבואר בתורה סב אות ה' - וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה, 'שר המשקים' ו'אופים' ו'טבחים', שהם: 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' (ב). שהם בחינת תאוות אכילה ושתייה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערף, הינו מאחורים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, כי הם סמוכין לה, כי 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' הם סמוכים לתחשת מוצאות הפה. ועקר יניקתם, מהדבורים שאינם זכים כל כך.

¹³ ראה תורה מז שמי שיש לו תאות אכילה בידוע שאמר שקר. דהיינו שתאוות אכילה היא בחי' שקר, והפך הפנים.

היתה שרה יפת תואר כ"כ-כל כך, ג"כ-גם כן היתה חשובה בעיניהם מאד, קל וחומר כשהיא יפת תואר מאד¹².

והדיבור הוא בחינות שרה לשון שר ומושל שיש לו סררה, בחי' (קהלת ח/כ"א) דבר מלך שלטון, **לכ"א-** לכל אחד לפי ערכו, **יש שדיבורו הוא בחינות שרה לאומתי (ברכות יג.)** [כ"ג/כ"ד] **שהוא מושל בדיבור שלו על עיר ומדינה, וזהו שרה לאומתי, שהוא שר על אומה שלימה.** כגון דבור של רב חשוב שיש לו השפעה גדולה על כל המדינה.

ויש שהוא בחי' שרה על כל העולם כולו, דהיינו דיבור של צדיק מושל יראת ה' כדרשת חז"ל מי מושל בי צדיק. שעל ידו הקב"ה מנהיג את העולם. (בחי' מרכבה למט"ט)

ויש שהוא שורר בביתו, כחז"ל/כ"ה ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלימו איתו, דהיינו אשתו. (ואולי הכוונה בביתו של הקב"ה כמ"ש על משה רבנו (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא. שנכנס בלא רשות ומדבר מה שיצטרך/כ"ו)

אך אצלם אצל הקליפות הנ"ל שהם בחינות מצרים שכולם שחורים ושפלים, ואין להם חיות אלא מאיזה ניצוץ קדוש שחוטפים דבור של יהודי על כן אצלם כל הדיבורים חשובים ורוצים לתפסם.

כי הג' קליפות הנ"ל הנמצאים במיצר הגרון, וחוטפים את הדבור של יהודי היוצא שם מהקנה, הם שר האופים ושר המשקים ושר הטבחים, שהם תאוות אכילה ושתייה. נראה הכוונה שעיקר כוחם של הג' קליפות שהם שרי פרעה, מקבלים מתאוות אכילה ושתייה/כ"ו, ואזי מפילים את האדם מהאמת בדיבורו/כ"ז, ואזי יש להם אחיזה בדבור שלו (כי הם סמוכים לה' מוצאות הפה) לחטוף אותו לעורף, דהיינו לבחי' פרעה. ואזי מתגברים על האדם בבחי' מה שאמר פרעה/כ"ט "לא ידעתי את ה'". דהיינו לא רק באותו דיבור, אלא בכל מעשיו ודבוריו נעשה בבחי' עורף עם הקב"ה. עד שנופל לדבר עתק ובוז על צדיקים.

ופרעה הוא אותיות העורף רמוז שהוא עומד אחורי הקדושה, ותיכף שרואין הג' שרים הנ"ל, שהם שרי פרעה, את שרה שהוא הדיבור, אזי יפה ונאה בעיניהם, ותופסים אותו לפרעה, כמ"ש (בראשית יב/ל) ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה,

¹² ראה מגילה טו. ארבע נשים יפיפיות היו בעולם שרה רחב אביגיל ואסתר. עוד שם דף יד. יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שהכל סוכין ביופיה. ועיין ב"ב דף נח. הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, ושרה בפני חוה כקוף בפני אדם. אבל עיין בראשית רבה (מ' ה') שם אמרו שאיקונין של שרה יפה יותר מאיקונין של חוה. זה לשונו שם - ושרה היכן היתה, נתנה בתכה ונעל בפניה, וכו'..... פ"ן שפתחה הבדיקה כל ארץ מצרים מדינה. רבי עזריה ורבי יונתן בר חגי משם רבי יצחק אמרי איקונין של חוה נמסרו לראשי הדורות, להלן פתיב (מלכים א, ד ע' אבישג השומנית); והנערה יפה עד מאד, מגעת עד איקונין של חוה, ב"רם הכא (בראשית יב יד בשרה כתיב) כי יפה היא מאד, מאד מאיקונין של חוה.

¹³ קהלת פרק ח (ב) אני פי מלך שמור ועל דברת שבועת אלהים: (ג) אל תבהל מפניו תלך אל תעמד בדבר רע כי כל אשר יחפץ יעשה: (ד) באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה:

¹⁴ ברכות דף יג. אברהם הוא אברהם בתחלה נעשה אב לארם ולבסוף נעשה אב לכל העולם כולו שרי היא שרה בתחלה נעשית שרי לאומתה ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כולו:

¹⁵ עיין מורחז על פרש"י בראשית יז טו

¹⁶ ברש"י (בראשית יז טו) - לא תקרא את שמה שרי - דמשמע שרי לי ולא לאחרים כי שרה סתם שמה שתהא שרה על כל (ברכות יג):

מורחזי שם - שרה לי. פירוש, לאומתי, כדאיתא בשיליה פרק קמא דברכות, "בתחלה נעשת שרה לאומתה, ולבסוף נעשת שרה לכל האומות". ופירש רש"י, "שרי לשון יחיד משמע שרתי":

¹⁷ בראשית רבה פרשה נד פסקא (משלי טו) "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו", רבי יוחנן אמר זו אשתו שנאמר (מיכה ז) אויבי איש אנשי ביתו.

¹⁸ רבנו בחיי (במדבר יב ז) בכל ביתי נאמן הוא. על דרך הפשט כבן בית הוא שיכנס בלא רשות וידבר כל מה שיצטרך:

¹⁹ ג' קליפות מקבלין כוחם מתאוות אכילה ושתייה - כמבואר בתורה סב אות ה' - וכל התאוות הם בחינת קלפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיים הגוף. כמו הקלפות הם מותרות, כי עקר אינו אלא הפרי. והקלפות הם מותרות. וכשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדושה: וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה, 'שר המשקים' 'אופים' 'טבחים', שהם: 'קנה' ו'ושט' ו'ירידין' (ב). שהם בחינת תאוות אכילה ושתייה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערף, הינו מאחוריים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדבורים, כי הם סמוכין לה, כי 'קנה' ו'ושט' ו'ירידין' הם סמוכים לחמשת מוצאות הפה. ועקר יניקתם, מהדבורים שאינם זפים כל כך.

²⁰ עיין גם תורה מז שמי שיש לו תאוות אכילה בוודאי יצא שקר מפיו.

²¹ שמות פרק ה (ב) ויאמר פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידוע וגם את ישראל לא אשלח:

²² בראשית פרק יב (יד) ויהי כבוא אברהם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד: (טו) ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה:

רמב"ן (טו) וטעם ויראו אותה שרי פרעה כי כאשר ראו אותה המצרים אמרו ראויה זאת לשרים הגדולים, והנה הביאוה אליהם, וגם הם יראו לנפשם מנגוע בה כי מפני היופי הגדול ידעו כי המלך יחפץ בה מאד, ויהללו אותה בניניהם לומר ראויה היא למלך, לשון רש"י וזה דעת אונקלוס שאמר ושבו יתה לות פרעה או שהללוה אל המלך עצמו ושלח ולקחה:

כי הג' שרים הנ"ל הם קנה וושט וורידין, ותופסין הדיבור להעורף. כנ"ל שתחילת התגברותם ע"י תאוות אכילה ושתייה מתגבר השקר בדיבורו.

והנה כשהדיבור הוא דיבור הקדוש בחינות שרה שהיה שכינה עמה, בחי' דבור קדוש של צדיק ששכינה מדברת מגורו אף שהיה צר לאברהם מאד מאד בעת שנלקחה, עכ"ז ידע ובטח בה' שהוא טובה גדולה [לא']/לב) שנתפסה לשם, שנעשה מזה נחת גדול להש"י, שהוא בחי' עת אשר שלט האדם באדם לרע לו (קהלת ח) [לב], שלקטה משם ניצוצות הקדושים כידוע וכמבואר בלקוטי תורה להאריז"ל [לד']/לה. (וגם היתה סימן לבניה שע"י שאמרה למלאך להכות בפרעה נעשה ניסים לעם ישראל ביציאת מצרים שהכה ה' עשר מכות בפרעה כמבואר בזוהר לך לך פב. [לו])

לא עיין וזוהר לך לך דף פא:

לב וזהו לך לך דף פא: א"ר יהודה תא חזי, כיון (ס"א בגין) דנחת אברהם למצרים בלא רשו אשתעבידו בנוי במצרים ארבע מאה שנין, דהא כתיב וירד אברם מצרימה, ולא כתיב רד מצרים, ואצטער כל ההוא ליליא בגינה דשרה (נצטער שלא לקח רשות משרה העלינה היא השכינה, והביאה עמו בגלות מצרים כי לא נפרדה ממנו בירידתו למצרים). ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, וכי עד הדיא שעתא לא הוה ידע אברהם דאשה יפת מראה הוות, אלא הא אוקמוה, דעד הדיא שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה מסגיאות צניעותא דהות ביניהון, וכד קריב למצרים אתגלייא אידי וחמא בה, דבר אחר, במה ידע, אלא על ידא דטורח אורחא, בר נש מתבוה, והיא קיימא בשפירו דילה ולא אשתני, דבר אחר, הנה נא ידעתי דחמא עמה שכינתא (לפי שראה עימה את השכינה מזה ידע שהצלם אלקים שעליה לא נפגם לכן היא יפת מראה), ובגין כך אתרחץ אברהם ואמר אחותי היא (לפי שהשכינה היתה עמה לכן בטח אברהם בהקב"ה שלא יאונה לה כל רע ואמר אחותי היא), ומלה דא אסתלק לתרי גוונין, חד כמשמעו, וחד כדכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את (שנאמר על השכינה שנקראת חכמה התאה ונקראת אחותי הרי גורה שוה אחותי אחותי שמה שאמר אברהם אחותי היא הכונה היתה על השכינה), וכתיב אמרי נא אחותי את, וכתיב (דברים ה כד) ואת תדבר אלינו, למען ייטב לי בעבורך, כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטב לי קב"ה, וחיתה נפשי בגלך, בגין דברא יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לאורחא דחי: אמרי נא אחותי וגו', רבי ייסא אמר ידע הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אינון בזמה, וכיון דכל האי (ודף פב.) ידע, אמאי לא דחיל על אתתיה? דלא אהדר מארחא ולא ייעול לתמן, אלא בגין דחמא שכינתא עמה:

לב קהלת פרק ח ט) אַתְּ כָּל זֶה רְאִיתִי וְנָתַן אֶת לְבִי לְכָל מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם עַתְּ אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ:

רש"י ט) את כל זה ראיתי – האמור למעלה. ונתון את לבי לכל המעשה – וגם לכל מעשה בני אדם נתתי את לבי וראיתי עת אשר שלט אדם בחבירו וגבר עליו וסופו נהפך לרעתו עמלק נתגבר על ישראל וסופו (במדבר כד) ואחריתו עדי אובד כך פרעה כן נבוכדנצר וכן סנחריב:

חומת אנך לחיד"א (חכם יוסף דוד אזולאי) – (פסוק ט) אות לא – עת אשר שלט האדם וכו'. פי' רבינו האריז"ל ז"ל שהסט"א עושקת הנשמות כמו נשמת אברהם אע"ה שהיתה מוטמעת בין הקליפות ובאה כשתרח ראש לע"ז תבע אמתלאי בנדתה וחשב הסט"א זה עת לשחוק דנשמת אברהם תלכד יותר בט"א ומקיש הויה ליציאה. אבל לרע לו שאברהם אע"ה ראש המאמינים ומילא העולם חסד זהת"ד וא"ש לפי מ"ש ר"ת דהאדם הם הגוים ודוק:

תעלומות חכמה (לרבי יעקב מליסא) – את כל זה ראיתי וכו' שלט האדם באדם דהיינו שרשע בולע צדיק לא יקשה עליו ואמר שנתן לבו לדעת את אשר רשע בולע צדיק כי זה הוא לכאורה קשה להשיג הטעם. ואמר שהשיג כי ראה במראה הנבואה כי הוא רק לרע לו להרשע מה שהוא שולט בצדיק (וע' בס' הגלגולים פ"ב) שלפי פירושו הפי' הוא כך שיש כחות הטומאה הנקרא אדם בליעל: וכתות הקדושה נקרא אדם הקדושה. וזהו שאמר שלפעמים שולט האדם הטומאה באדם הקדושה. ונבלעין נצוצות הקדושה ברשעים שהן מקור הטומאה וכדי שהניצוץ הקדוש ממשיך אליו עוד ניצוצות קדושות שהיה בלוען בהכחות הטומאה מקודם שלא יאשר בכחות הטומאה שום ניצוץ קדושה. ובוזה יפסק ויכלה הטומאה כשלא יהיה לו יניקה משום ניצוץ קדושה. כמו נפש דוד שהיה מובלע במואב להמשיך כל הניצוצות קדושות ולבסוף כילה אותם וימדדם בחבלים. נמצא ששלט האדם הטומאה באדם הקדושה במה שהמשיך לו נפש דוד והי' לרע לו היינו לאדם הטומאה שמחמת זה נפסד וכלה ע"ש בס' הגלגולים:

¹¹ מ"ה כי הג' קליפות עד כאן הם דברי האריז"ל בלקוטי תורה פ' לך לך.

לה לקוטי תורה (להאריז"ל) – פרשת לך לך – "ויהי כבוא אברם מצרימה", שהוא המצר של הגרון ושם באחוריים ג' שרים: שר המשקים, שר הטבחים, ושר האופים (שער הפסוקים לך דף לא ט"ב ד"ה ואברם. ותחילת פ' ויצא. ופרשת וישב דף פט ט"ב ד"ה ותחיל בעיני, ע"ז ח"ב שער העבורים פ"ה) שהם הוורידין דקנה וושט, והם שרי פרעה שהוא העורף: "ויראו אותה שרי פרעה" שהם פנימים, ראו הגבורות בגרון בפנים, ויהללו אותה לאדונייהם שבעורף בחוץ, כי הם היו רואין אותה והוא לא. ולכך "ויהללו אותה אל פרעה" ואז נתאחו בה. וזהו "ותקח האשה בית פרעה". ויען כי ב"עת אשר שלט האדם באדם" (קהלת ח), שהוא שליטות הקליפות באדם דקדושה לרע לו אל הקליפה, כי הוא חושב ליהנות מן הקדושה, ואדרבא ניצוצים מן הקדושה המעורבים בהם, שכולם הם בסוד המלכים דמתו, מתדבקות בקדושה ומתפרדות. נמצא אף מה שהיה להם, נאבד מהם. וז"ס "ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו וכו'", שהם הניצוצין שנתבררו. וזהו "וינגע ה' את פרעה" שלח נגעים להם, דהיינו כחות הדין לדחותו. וכמבואר בזוהר אצל נגע צרעת] ואז הציל שרה, שהם הגבורות מידו. ואז התחיל הירידה הב', וזהו "ויעל אברם ממצרים", כי לעולם ירידה זו עליה הוא להם, שמתגלים החסדים והאורות. ולו"ט עמו, שהוא האחור כנ"ל. וכל הכוונה בירידה זו אל הנוקבא כנ"ל, וזהו הנגבה דקאמר. "ואברם כבד מאד", מן הניצוצין שנתבררו ונאחזין עמו. וילך למסעיו הראשון. "וגם ללוט ההולך" נתאחו בו ניצוצי קדושה, שהיה מטוד אחור הקדושה, שהיו מעורבים בקליפה, נתבררו ונאחזו בו, וכולם הלכו אל הנוקבא דז"א, זה באחור וזה בפנים.

לו וזהו לך לך דף פב. – תא חזי אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה לא אלקי הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן, דילקון מצרים בנגעים גדולים כתיב הכא נגעים גדולים, וכתיב התם (דברים ו כב) ויתן יהו"ה אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים, מה להלן עשר מכות, אף כאן עשר מכות, כמה דעביד קב"ה נסין וגבורין לישראל ליליא, אוף הכא עבד לה קב"ה לשרה נסין וגבורין ליליא.

נ"ל שהכוונה לדיבור של צדיק אמיתי שחולק על הצדיק רק כדי להסתיר אותו מקטרוג, והדבור שלו הוא קודש בחי' שרה בחי' שכינה מדברת מגרונו, אבל כדי שהקליפות יבלעו אותו, הוא עושה עצמו חולק/ל', בחי' שרה שאמרה שאינה אשת איש, דהיינו מנותקת מהצדיק, ועי"ז סברו שיש להם אחיזה בה. על כן שרי פרעה בולעים אותו, אבל כיון שהוא קודש הוא נתקע בגרונו כמו שרה בבית פרעה, והם מוכרחים להקיא גם כל הדבורים שבלעו מקודם, כמ"ש "ויעל אברהם ממצרים וכו' ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובוזהב" וביאר האריז"ל בליקוטי תורה הנ"ל שהיה "כבד מאד" מן הניצוצין שנתבררו ונאחזין עמו.

אבל אם הוא דיבור פשוט ח"ו, אפשר שיתפסו אותו לשם, וכמעט ח"ו ישתקע שם, אם לא שיבא^ל צדיק אמת שיש לו כח להוציאו משם:

נראה שרוצה לומר שדבור קדוש אע"פ שהסט"א בולעת הדבור בעצמו גורם לסט"א להקיא אותו עם כל הניצוצות שכבר בלע בעבר. אבל דבור שאינו קדוש יש בזה בחינות, כפי שהולך ומבאר, שאם הוא מתלמיד חכם אזי הוא בלוע בסט"א עד שצדיק מהפך הצרופים ומעלה את הדבור לקדושה. אבל כשהדבור הוא לא מלמדן אלא מבעלי בתים יש בזה בכלליות ד' מדרגות, שעל ידם ד' סוגי ייסורי הנפש.

עד כאן דיבר מהגרון שבו הקנה ממנו יוצא הדבור, ובו בעורף מולך פרעה וג' שריו, המקבלים כוחם מתאוות אכילה ושתייה, הנאת הגרון, שעל ידה האדם פגום באמת. ואזי הג' קליפות חוטפים כל דיבור לבחי' עורף, דהיינו שהמדבר אותו יהיה בבחי' עורף להקב"ה, ולא בחי' פנים. דהיינו שמונע ממנו לדבר דיבור אמת לפניו ית' /^לט"א, עד שמפיל אותו לשנאת הצדיק ולדבר עליו בבוז.

ומכאן מבאר ד' מיני צרות הנפש שעובר על הצדיק וכל אדם שמדברים עליו חרופים ובויונות. ויש אדם שנעשה מכולו וממנו דיבור, שנעשה שיחה בפי הבריות, והכל דוברין ממנו, והוא הולך נע ונד ומתפזר בפי כולם, ואצל כל א' וא' שבא לשם, יש לו עינויים וצרות משונות, כי אצל כ"א יש לו פרעה לפי בחינותו, והולך ומבאר בזה חמש בחינות. אחת שהיא לטובה (דהיינו לבד ממה שהם כפרת עוון) כי הצדיק שמדברים עליו מוציא עי"ז נצוצות קדושים שנפלו אצל המדבר. ועוד ארבע שהן רק צרות וסבל לנפש שמדברים עליה.

ועתה יבאר את הסוג השני/ב של המדברים, דהיינו הייסורים שיש לצדיק כשלמדן (שד יהודי) מבזה אותו וכשבא נפש צדיק לפי אדם גדול, כגון שהמבזה אותו הוא למדן ויש לו תלמידים, שם פרעה מולך, ומצרים מדינה, וג' שרים, דהיינו שמיצר הגרון של אדם כזה, ממנו יש כח לפרעה וג' שרים לבלוע דבורי בוז של כל תלמידי, ולהפיל את כולם לבחי' עורף מהקב"ה. אעפ"כ יוצא מזה טובה כי אף שכשהם תופסים הדיבור ונופל אליהם, צר לו מאד, לצדיק שמדברים עליו, עכ"ז-עם כל זה יש לו נייחא, שאפשר לו למצוא שם ניצוצות הקדושים, ויהיה טובה מזה. נראה כוונתו למבואר בתורה יב אות ד/^אמ"א שכיון שהמחרף הוא למדן, דבוריו הם מצרופי הלכות שהפך אותם לצרופי חרוף, והצדיק ע"י שמבין מאיזה הלכות הם, חוזר ומהפך את החרפות להלכות ומעלה אותן ליחוד קב"ה ושכינתיה. ועוד טובה מבואר בתורה סב (ויותר בכת"י שלה שבסוף הספר) שע"ז נעשה בחי' גרים, וזוכה ללחלוחית על לחלוחית דהיינו עוד חסדים, שהם עוד יותר מוחין דגדלות, שעל ידם זוכה עוד יותר שדיבורו יהיה לפניו ית'.

^לו וזה בחי' שרה שאמרה שהיא לא אשת איש אלא אחות אברהם, וראה תורה יט שאשת חיל תמיד זוכרת כי מאיש לוקחה זאת, נמצא ששרה עשתה עצמה כאילו יש בה פגם של אשת זנונים שלא זוכרת כי מאיש לוקחה, ועי"ז נדמה לשרי פרעה שיש להם אחיזה בה ומהללים אותה לפרעה.

^מ חתרו - שיבוא

^ט עיין תורה קיב - והמשפיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימיו, לדבר דבור אחד של אמת לפני ה' כפראי. ויש בזה פמה מדרגות, ומי שזוכה לבחינות אמת האמתיות, אזי ה' אור לו, ואזי הוא מאיר בעצמו, כי נתלבש בו אור ה'.

^מ כאמור הסוג הראשון היה דבור קדוש של צדיק שחולק על הצדיק כדי להטיב עמו.

^{מא} תורה יב אות וד' ודע, שזה מכון מאת השם יתברך, שהקדוש ברוך הוא מפיל איזה צדיק גדול בפיו של הלמדן; הינו הלמדן דובר רעות על הצדיק, כדי שהצדיק יקח התורה שבעל פה, הינו השכינה, מהגלות שבפה הלמדן, ומעלה אותה לשרשה ממדרגה למדרגה: מתחלה לבחינת חבוק, ואחר כך לבחינת נשוק, ואחר כך לבחינת זיוג. .... והצדיק שנופל לתוך פה הלמדן, שהלמדן דובר עליו עתק, והוא מבין שאלו הדברים שהלמדן דובר עליו הם צרופים מאותיות שבתורה שבעל פה, ומבין מאיזה הלכות נעשו הדבורים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה, ... נמצא, כשהצדיק משפיל בחכמתו יודע מאיזה צרופין של תורה שבעל פה נעשה אלו הצרופין שהלמדן דובר עליו, והצדיק לומד אלו הצרופין ועושה מהם צרופי הלכה שהיה מקדם שנתקלקל בשיש לו זאת החכמה, אזי על ידי החכמה הזאת השכינה היא מבחינות (שיר השירים ב): "שושנת העמקים", מבחינת נשיקין, בחינת "שפתותיו שושנים" בחינת אתדבקות ריחא בריחא, ואז מתעורר זיוגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקא יתבא, בין צדיק עליון, שהוא התנא שחדש זאת התורה ועכשיו משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלומד להתורה ומעלה להשכינה מין נוקבין כדי שתתדבק.

ועתה מבאר שיש עוד ד' סוגי מדברים, שהם בחי' ארבעה צרות הנפש, שעוברים על הצדיק שמדברים עליו, וכפי שיתבאר בסוף התורה שהם בחי' ארבעה שצריכים להודות. נראה שכאן מתחיל לדבר על בחי' צרת ההולך במדבר, בחי' (תהלים קו ד) "תעו במדבר בשימון דרך, עיר מושב לא מצאו, רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף", שעובר על נפש האדם שמדברים עליו בזיונות, אך כשבא לפי אנשים שפלים, עמי ארצות שאין בהם תורה ושם כשתופסים הדיבור להעורף, והוא נופלמי שם, ושם מדבר שממה/מ^י צי' וערבה לא עבר בה איש [מ^י/מ^ה], אין לו עם מי לפגוע, צר ומר מאד.

ויש בחי' שניה של מחרפים את הצדיק, ואזי נפשו בחי' צרה של החולה בחי' (שם פסוק יח) "כל אכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות".

הנפש הולכת נעה ונדה ומתפזרת בפיזור הנפש, בפי כמה אנשים, והוא עיף ורעב וצמא במדבר, ואין לה אכל להשיב נפשה הרעבה והצמאה, ואוכלת את עצמה, בבחי' איש בשר זרועו יאכלו (ישעי' ט) [מ^י/מ^י]. וכדמיון האיש שגבר עליו הקרירות מאוד, ואין לו שום מ^י כסוי לחמם עצמו ולהתעטף בו, והוא מכפל ומחבק ומכויץ^י עצמו, כמו כן הנפש אין לה שום כסוי להתעטף ולכסות עצמה, והיא בחי' מה שנאמר בתהלים קז על ההולך במדבר [מ^י/מ^י] נפשם בהם תתעטף שמתעטפת מעצמה מינה ובה, וכל כך נתעלפה עד שאפי' אם נותנין לה דבר מאכל, אינה יכולה לקבל לאכול, כמו החולה שמוטל זמן רב בחליו, עד שנתעלף כ"כ שא"א לו לקבל שום מאכל, וכשנותנין לו הוא דוחה ואינו יכול לקבל.

ומה נעשה ואנחנו גרמנו לעצמינו שלא שמענו לעצות טובות/ב^י שנתן לנו הש"י נ^י כי פנו אלי עורף ולא פנים [מ^י/מ^י]: צ"ע כוונתו כאן ומדוע כתב זאת כאן אחרי צרת החולה, ולא בהמשך אחרי צרת יסורי הים דהיינו אחרי הד' צרות.

ונראה שרומז למבואר בתורה סב אות ה' [ה] שם מבאר שפגם הדיבור הוא ע"י תאוות וראשי התאוות הם אכילה ושתייה, ולהעלות ניצוצי הדבור, צריך לתענית. וזה בחינת (תהלים ק"ז): "מדריך פשעם ומעונותיהם יתענגו וכו', אזי: "ישלח דברו". כי עקר תקון הדבור, הוא על ידי התענית. ובלק"ה ברכת הריח א' ג' אמר שמתתי מפיו הקדוש שמה שמבאר שם (בתורה סב) מענין העלאת הדבור בחינת "ישלח דברו" שעל ידי זה נעשה ברור המאכלים, ששם נכלל כל הארבעה שצריכין להודות. נראה כוונתו שדווקא נקט פסוק זה מדרך פשעם ומעונותיהם דהיינו בגלל פשע ועוון תאוות אכילה שעל ידה נפלו לכל התאוות, על כן התגברו הקליפות עליהם ונפגם הדיבור ובאו ד' מיני צרות על נפש החוטאת, וע"י תענית אזי הקב"ה ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם.

^מ בתקפא - (כפול ו') מחוק ושאר נקודות

^{מג} ויאל פרק ב (ג) לפניו אכלה אש ואחריו תלהט להכה כגן עדן הארץ לפניו ואחריו מדבר שממה וגם פליטה לא היתה לו:

^{מז} לשח"כ ירמיהו ב' ו' ושם נא מג

^{מח} ירמיה פרק ב (ו) ולא אמרו איה ידוד המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו במדבר בארץ ערבה ושוהה בארץ ציה וצלמות בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם:

ושם פרק נא (מג) היו עריה לשמה ארץ ציה וערבה ארץ לא ישב בהן כל איש ולא יעבר בהן בן אדם:

^{מט} ירמיהו יט ט'

^מ ירמיה פרק יט (ט) והאכלתים את בשר בניהם ואת בשר בניהם ואיש בשר רעהו יאכלו במצור ובמצוק אשר יציקו להם איביהם ומבקשי נפשם:

^מ מתוצו - ביסוי

^מ בתשכט - מכונן

^נ תהלים קו ה'

^{נא} תהלים פרק קז (ד) תעו במדבר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו: (ה) רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף:

^{נב} צ"ע מדוע כאן כתב זאת סמוך ליסורים שהם בחי' חולה, ולא בסוף ד' מיני יסורי הנפש.

צ"ע לאיזה עצות טובות לא שמענו, הכוונה כאן?

^נ הנדה זו נמצאת כבר בזפור

^{נד} ירמיה כ' כז

^{נה} ירמיה פרק ב (כז) אמרים לעץ אבי אתה ולאבן את (ילדתני) ילדתנו פי פנו אלי ערף ולא פנים ובעת רעתם יאמרו קומה והושיענו:

ומה שאמר זאת דווקא כאן אולי כיון שבצרת החולי מאריך ביותר, על כן סמך לה שאנחנו גרמנו לעצמינו. אבל באמת הכוונה לכל הד' צרות.

ויש בחי' שלישית של מחרפים את הצדיק, ואזי נפשו בחי' צרה של בית האסורים בחי' (שם פסוק י) "ישבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל".

ואז הוא חבוש בבית האסורין. כי נתפס ונאסר שם.

ויש בחי' רביעית של מחרפים את הצדיק, ואזי נפשו בחי' צרה של העובר בים, בחי' (שם פסוק כה) "ויעמד רוח סערה ותרום גליו, יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג, יחוגו וינועו כשכור וכל חכמתם תתבלע".
ולפעמים מגביהו למעלה. ומעלהו לשמים. ואח"כ משליכו מאד

למטה, כי העליה לא היתה כסדר, רק בדרך השלכה כלאחד יד למעלה, וע"כ נשלך למטה כמ"ש (תהלים קז) יעלו שמים ירדו תהומות:

השם יתברך ישלח רפואת הנפש, כי בטחנו שיהיה הכל נכון ויטיב אחריתנו אמן:
עד כאן נדפס בדפוס ראשון

ובדפוס שני בשנת תקפא הוסיף מוהרנ"ת וכתב

א(כ"ז שמעתי מפיו הק'. אבל אח"כ כשראה דברים אלה אצלי בכתב, אמר, שדברים אלה לא כתבתם יפה כראוי, וצ"ע מדוע לא ביקש הסבר לתקן את הלשון. וכנראה שביקש ורבנו לא האריך להסביר אלא רק מה שכתב להלן.

ואמר, שכל דברים אלה מקושרים למאמר רז"ל (ברכות נד ע"ב) ד' צריכין להודות שהם מבוארים במזמור ק"ז/י,

וכפי הנראה ומוכן מדבריו, שכל ד' הנ"ל שהם הולכי מדברות וחבושים בבית האסורים וחולה ויורדי הים, הכל מרמז על צרות הנפש, כמבואר לעיל בענין צרות הנפש, שהולכת נעה ונדה עיף ורעב וצמא במדבר וכו' וזה בחי' תעו במדבר וכו'.

וכן מדבר מענין חולי הנפש שכ"כ נתעלפה עד אשר אפי' אם נותנין לה דבר מאכל וכו'. וזה בחי' כל אוכל תתעב נפשם שמדבר מחולה,

וכן מדבר מענין חבוש בבית האסורים,

ומענין יעלו שמים ירדו תהומות שזהו בחי' יורדי הים,

ומבואר כוונתו הקדושה, שמרמז כל הד' צריכין להודות על ענין צרות הנפש בעבודת ה'.

שיש עלי' מחלוקת רבים, ורבים קמים עליה וסובלת 'עינויים ויסורים וטלטולים גדולים

וצרות משונות וכו' כנ"ל. צ"ע אולי ד' לשונות אלה רומזים לד' הנ"ל. עינויים - אסיר. יסורים - חולה.

טלטולים - יורדי הים. וצרות - הולכי המדבר.

והש"י מציל אותה בכל פעם מכל הצרות, ועל זה אנו חייבים להודות תמיד: משמע שאע"פ שהיא טובלת עינויים יסורים וטלטולים וצרות משונות כנ"ל בחי' ד' שצריכים להודות. הקב"ה גם מציל אותה. ומסתמא הכוונה שמציל אותה מלסבול יותר את הסבל הנ"ל. אבל אפשר גם שמציל אותה מעוד סכנות שלא

* מכאן עד סוף התורה נוסף בתקופא.

ב ברכות דף נד: אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. יורדי הים מנלן? דכתיב (תהלים קז) "יורדי הים באניות וגו' המה ראו מעשי ה'" ואומר "יעמד רוח סערה יעלו שמים ירדו תהומות" ואומר "חוגו וינועו כשכור" ואומר "ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם" ואומר "יקם סערה לדממה" ואומר "וישמחו כי ישתקו" ואומר "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם". הולכי מדברות מנלן? דכתיב "תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וידריכם בדרך ישרה יודו לה' חסדו". מי שחלה ונתרפא דכתיב "אולים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אכל תתעב נפשם וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו". מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן? דכתיב "ישבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו". מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים. אביי אמר וצריך לאודויי קמי עשרה דכתיב וירוממוהו בקהל עם וגו'.

ג תהילים פרק קז - (א) הדו לה' פי טוב פי לעולם חסדו: (ב) לאמר וגאולי ה' אשר גאלם מיד צר: (ג) ומאצרות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומימין: (ד) תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו: (ה) רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעשף: (ו) ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יצילם: (ז) וידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב: (ח) יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: (ט) פי השביע נפש שקקה ונפש רעבה מלא טוב: (י) ישבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל: (יא) כי המרו אמרי אל ועצת עליון נאצו: (יב) ויכנע בעמל לבם כשלו ואין עזר: (יג) ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יושיעם: (יד) יוציאם מחשך וצלמות ומצרותיהם ינתק: (טו) יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: (טז) פי שבר דלתות נחשת ובריחי ברזל גדע: (יז) אולים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו: (יח) כל אכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות: (יט) ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יושיעם: (כ) ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם: (כא) יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: (כב) ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנדה: (כג) יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים: (כד) המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולה: (כה) ויאמר ויעמד רוח סערה ותרוםם גליו: (כו) יעלו שמים ירדו תהומות נפשם ברעה תתמוגג: (כז) חוגו וינועו כשכור וכל חכמתם תתבלע: (כח) ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם: (כט) יקם סערה לדממה ויחשו גליהם: (ל) וישמחו כי ישתקו וינחם אל מחוז חפצם: (לא) יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: (לב) וירממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו: (לג) ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון: (לד) ארך פרי למלחה מרעת ישבי בה: (לה) ישם מדבר לאגם מים וארך ציה למצאי מים: (לו) וישב שם רעבים ויכוננו עיר מושב: (לז) ויזערו שדות ויטעו כרמים ויעשו פרי תבואה: (לח) ויברכם וירבו מאד ובהמתם לא ימעיט: (לט) וימעטו ויחשו מעצר רעה ויגזו: (מ) שפך בוז על נדיבים ויתעם בתהו לא דרך: (מא) וישגב אביון מעוני וישם כצאן משפחות: (מב) יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה: (מג) מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה': (פ)

ביאר כאן אבל ביאר במקום אחר, עיין בתורה קפא/ו¹ שמי שחולקים עליו הוא בסכנה ליפול לתאוה הידועה. וכן בשיחות הר"ן סימן ריג/ו² ובתורה רנח/ו³ מבואר שמי שחולקים עליו הוא בסכנה שיפול מיראת שמים. וכן בתורה כ' תנינא מבואר שע"י מחלוקת אפשר לאבד דרך חדשה בעבודת ה' שנמצאת בעיבור.

והש"י יזכנו להבין כוונתו הקדושה:

י'וע' ענין זה/ו⁴ בהתורה ויסב אלהים בסי' ס"ב [ו'] : אין הכוונה שתורה סב נאמרה קודם ועל כן שולח לשם, כי יותר נ"ל שתורה סב נאמרה מאוחר יותר. ובשנת תקפא כשהדפיס את הספר, כבר היה כמה שנים אחרי ששמע תורה סב, ועל כן ציין כאן לעיין שם.

בתורה סב לא מדבר כלל מד' שצריכים להודות אבל העניין רמזו שם בתחילת אות ה' שמביא את הפסוקים **"מִדְרָךְ פִּשְׁעִים וּמַעֲוֹנוֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ וְכוּ', אָזִי: "יִשְׁלַח דְּבָרוֹ".** ובלק"ה מבואר שרבנו רמזו כאן על ד' שצריכים להודות. אבל לא מבואר שם הקשר של זה לתורה סב. אבל כנראה הכוונה שע"י תאוות אכילה מתגבר פרעה ועי"ז נופלים למוחזין דקטנות ואזי עובר על נפשו של האדם כל הצרות וכמבואר בלק"ה הנ"ל.

עיקר הנושא בתורה סב הוא שאפשר ע"י אכילה בקדושה ליחד קב"ה ושכינתיה. וצריך לזה אמונה שלימה בתכלית. לעומת זה ע"י תאוות אכילה נפגם הדיבור ואזי יש לג' שרי פרעה אחיזה בו ואזי האדם נופל לבחי' עורף אותיות פרעה, שכל דבוריו הם עם פניות, ואזי נופל מהאמונה מאד. והתיקון הוא ע"י קרוב רחוקים ולזה צריך תענית שע"י מדביק את אחורי הקדושה ואזי אין יניקה מהדבור, ועי"ז עולים ניצוצי הדבור, ויכול לדבר דבור אמת ואזי הדבור עצמו, הוא בחי' שרה, וכשהסט"א בולעת אותו והוא נתקע בגרונה, בבחי' עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, ועי"ז הדבור מלקט ניצוצי הקדושה, שבלעה ועי"ז נעשים גרים.

נמצא מה שמבואר אצלנו שהדבור הקדוש הוא בחי' שרה וכששרי פרעה מהללים אותה לפרעה מתקיים עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, כל זה הוא סיום התיקון של הדבור, ולא תחילת הפגם כפי שנראה בתורה שלנו. ועל כן נראה שתורה קסג נאמרה מוקדם יותר, ועל כן עדיין המהלך לא היה ברור למוהרנ"ת היטב.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קסג

^ה עי"ש שא"א לומר שמי שחולק על הצדיק מיד נידון כרשע, וממילא קשר רשעים אינו מן המניין, כי החולקים עליו לשם שמים נשארים צדיקים אע"פ שחולקים. שעל כן יעקב אבינו התפלל ובקלהם אל תחוד כבודי.

^א שיחות מוהר"ן - אות ריג - שמעתי בשמו שדבר בענין מחלקת ואמר שלכאורה מאי אכפת שזה מדבר על זה, אך באמת על ידי מחלקת שחולקים על אחד יכולין חס ושלום להפיל אותו ממדרגתו חס ושלום. וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום וכו' עד שבא דוד ונשתטח לפניו וכו' (סנהדרין קד:). כי היה להם כח לדחותו חס ושלום על ידי דבוריהם. ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום "שרים רדפוני חנם (תהלים קיט קסא), הינו שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי. והסימן, כי "ומדברך פחד לבי". שאני מפחד מדבריך. דהינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדרגתי חס ושלום. וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם בחינת "שרים רדפוני חנם".

^א תורה רנח - בשיש מחלקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך השם ותברך ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום, וזה שהתפאר דוד המלך, עליו השלום (תהלים קי"ט): "רבים ורדפי וצרי, מעדותיך לא נטית", שאף שהיה עליו מחלקת רבים, עם כל זה לא נטה מדרך השם ותברך:

^ה בתרלו הוסיף כאן סוגרים וזו טעות כיון שעדיין לא נסגרו הסוגרים דלעיל.

^ט ועיין ענין זה - צ"ע כי עניין זה שסיים בו כאן הוא שד' שצריכים להודות הם יסורי הנפש של ישראל הנרדפים, וזה לא מבואר בתורה סב אלא ברמז דק שם בתחילת אות ה' בהביאו את הפסוק "מדרך פשעם וכו'" ופסוק "ישלח דברו". כמבואר בלק"ה ברכת הריח א' ג'. זה לשונו שם - עין במאמר ויסב אלקים (סימן סב) כי שמעתי מפיו הקדוש שמה שמבאר שם מענין העלאת הדבור בחינת "ישלח דברו" שעל ידי זה נעשה ברור המאכלים ששם נכלל כל הארבעה שצריכין להודות, עין שם היטב:

^א עין שיש"ק ח"א סימן כה בלק"ה ברכת הריח א' ג'.

להשוואה בין הנכתב בתורה סב לנכתב בתורה קסג

תורה קסג - לפעמים מנח הדבור ומוכן ליצאת, ואינו יוצא דרך הפה כי אם דרך הערך, (וממש אפשר לשמע כמה פעמים שהדבור אינו יוצא דרך הפה רק דרך הערך):

כי יש שלש קלפות, והקלפות רוצים תמיד לתפס הדבור לעצמם, בפרט דבור הקדוש מאדם גדול, כי אצלם כל הדבורים יפים ונאים וחשובים, ורוצים לתפסם, מכל שכן כשהדבור נאה באמת, כי המצריים שהיו כלם שחורים, אלו לא הייתה שרה יפת תאר כל כך, גם כן הייתה חשובה בעיניהם מאד, והדבור הוא בחינות שרה לכל אחד לפי ערכו, יש שהוא בחינות שרה לאמתי (ברכות יג): שהוא מושל בדבור שלו על עיר ומדינה, ויש שהוא בחינות שרה על כל העולם כולו, ויש שהוא שורר בביתו, אך אצלם שהם בחינות מצרים שכלם שחורים ושפלים, כל הדבורים חשובים ורוצים לתפסם. כי השלש קלפות הם שר האופים ושר המשקים ושר הטבחים, שהם תאוות אכילה ושתיה. ופרעה הוא אותיות הערך שעומד אחריו הקדשה ותכף שרואין השלשה שרים הנ"ל, שהם שרי פרעה, את שרה שהוא הדבור, אזי יפה ונאה בעיניהם, ותופסים אותו לפרעה כמו שכתוב (בראשית י"ב): "ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה" כי השלשה שרים הנ"ל הם קנה וושט וורידין, ותופסין הדבור להערף:

תורה סב אות זהו ולהעלות ניצוצי הדבור, צריך לתענית. וזה בחינת (תהלים ק"ז): "מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו" וכו', אזי: "ישלח דברו". כי עקר תקון הדבור, הוא על ידי התענית. כי עקר יניקת הקלפות, אינו אלא מאחורי הקדשה. כי מפני הקדשה אי אפשר להם לינק, מחמת בהירות אור. אלא לפעמים נותנים להם מלמעלה במכון בוח לינק מפני הקדשה, וכל זה אינו אלא לרע להם, בחינת (קהלת ח): "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו". וכל התאוות הם בחינת קלפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים, נמצא שהם מותרות לקיום הגוף. כמו הקלפות הם מותרות, כי עקר אינו אלא הפרי. והקלפות הם מותרות. וכשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדשה:

וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה, שר המשקים ו'אופים' ו'טבחים', שהם: 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' (ב). שהם בחינת תאוות אכילה ושתיה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערך, הינו מאחוריים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, כי הם סמוכין לה, כי 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' הם סמוכים לחמשת מוצאות הפה. ועקר יניקתם מהדבורים שאינם זכים כל כך. וכשראשי התאוות שהם הקלפות מתגברים, צריך להדביק ולהסתיר אחריו הקדשה, שלא יינקו ודבקות אחריו הקדשה, היא על ידי התענית....

..... ואז כשנתדבקין אחריו הקדשה, שאי אפשר להקלפות לכנס לשם ולינק, ואז נתגלין הפנים של הקדשה. ואז: "ויראו אותה שרי פרעה" (בראשית שם). הינו, שאלו השרים הנ"ל, רואים את יופי הוד הדבור, ויהללו אותה אל פרעה. וכל זה הוא מכון מהשם יתברך, כדי להוציא בלעם מפיהם, בחינת: "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו". וזה: "וינגע ה' את פרעה". וזה (משלי ל"א): "אשה יראת ה' היא תהלל", בחינת: "ויהללו אותה אל פרעה". אין זה אלא בשביל, "תנו לה מפרי ידיה". הינו, להוציא ניצוצות הקדשה מביניהם. כשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקלפות, אזי משליכין כל העפונים את אליליהם, ופונים כלם לאמונת ישראל, "לקרא כלם בשם ה'". וזה עקר קשוטי האמונה, שיקרבו אחרים לאמונתה: